



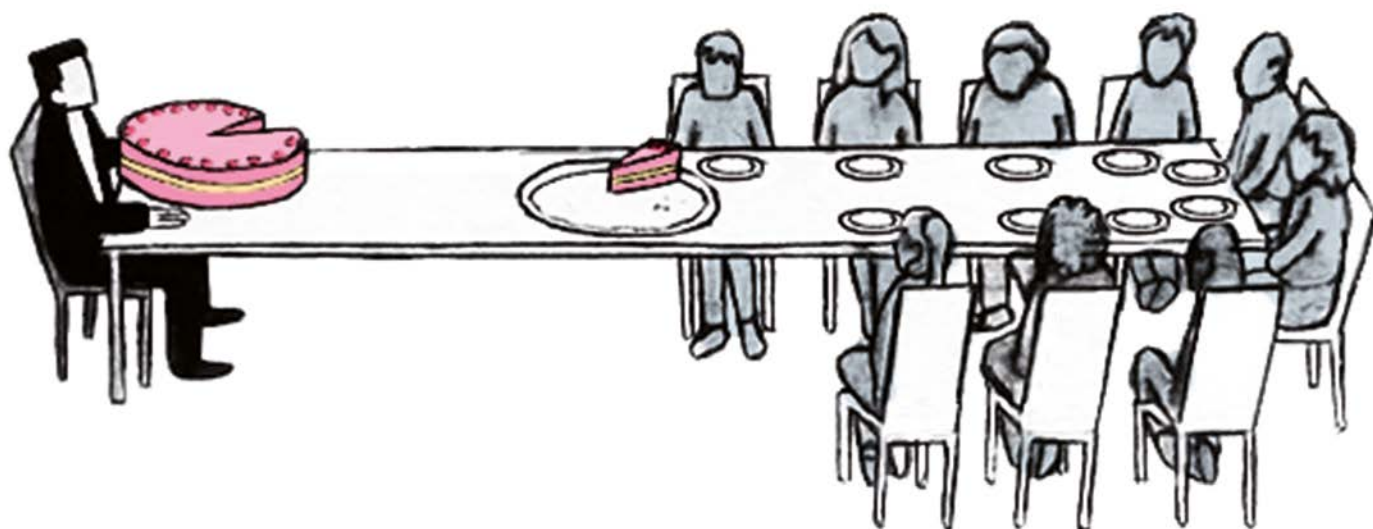
- DOSSIER
- GUÍA DIDÁCTICA
- ACTIVIDADES

# globalexpress

ACTUALIDADE NA AULA

Xaneiro 2019 | Núm. 21

## O fiasco do fisco



© María Ley Oliver. Escola Massana

*As rúas que pisamos, quen as limpa e as mantén en bo estado?; as estradas polas cales viaxamos, quen as constrúe e as mantén?, os profesores con quen aprendemos, o persoal sanitario que nos coida e, chegando o caso, nos cura, de onde cobran? Quen apaga os incendios? Quen coidan a quen o necesitan?*

*A nosa vida diaria está repleta de bens que parecen gratis, mais non o son. Quen paga tal cúmulo de recursos indispensábeis para a vida? A cidadanía, nós, a través dos impostos. Todos nos beneficiamos, mais a distribución nin sempre é xusta nin equitativa.*

**Este Global Express propónse explicar como funciona o sistema fiscal e como repercute na vida da cidadanía.**

## sumario

- p. 02 1. Que son os impostos e para que serven
- p. 04 2. Quen pagan
- p. 10 3. Para que están a servir os nosos impostos
- p. 13 4. Fiscalidade e dereitos
- p. 15 5. Hai alternativa?



**OXFAM** Intermón



# 1. Que son os impostos e para que serven

Os impostos son a vía que ten o Estado para obter recursos con que facer fronte ao **gasto público**, que é o diñeiro que a Administración emprega en satisfacer as necesidades dos cidadáns. A canto debe ascender o gasto público é unha decisión política, pois depende do que consideremos que é responsabilidade común e que, por tanto, debe pagar o conxunto da cidadanía.

Desempeñan tres funcións:

1. **Atributiva**, destinando recursos a financiar unhas políticas e uns servizos públicos de calidade (educación, saúde, infraestruturas, etc.) que garantan o exercicio dos dereitos cidadáns, a igualdade de oportunidades e a cohesión social.
2. **Redistributiva**, equilibrando desigualdades, para o que fai chegar recursos onde máis se necesitan: educación pública e universal, saúde, vivenda, e atribuíndoos directamente a través de transferencias directas aos grupos máis desfavorecidos.
3. **Estabilizadora**, arrefecendo a economía en momentos moi volátiles ou estimulándoa en tempos de recesión, segundo o ciclo económico.

Para cumpriren adecuadamente estas funcións, é imprescindible que os impostos sexan **equitativos** (cada cal contribúe en virtude da súa capacidade), que as institucións e os procedementos sexan **transparentes**, e que os recursos conseguidos **sexan ben empregados**, con eficiencia, calidade e transparencia, e que, se son malgastados, haxa **mecanismos que lo corrixan** con contundencia e eficacia.

## Que é un sistema fiscal

O **sistema fiscal** é o conxunto de leis e normas que establecen e regulan a forma de obter ingresos públicos. A **política fiscal** inclúe a estratexia ou política tributaria (recadación a través de impostos) e a estratexia ou política de gasto público. Ambas as ferramentas, complementarias, constitúen un elemento fundamental de calquera Estado, dado que é o que o dota de recursos para funcionar, por un lado, e diseña en gran medida a estrutura social do país.

O sistema fiscal é composto por:

**Sistema tributario:** canto é recadado, de quen e a través de que impostos

**Sistema orzamentario** en que e como gastar eses ingresos para fornecer bens e servizos á cidadanía.

## Condições dun bo sistema tributario

- Suficiencia de recursos
- Eficiencia económica
- Equidade
- Flexibilidade
- Simplicidade administrativa
- Perceptíbel pola cidadanía.

A política fiscal está no corazón do contrato social entre cidadanía e Estado, no centro do debate sobre o benestar colectivo. É un indicador sobre a fortaleza, a eficacia e a lexitimidade dos Estados. Máis que en declaracións de principios e grandes discursos, é aquí onde se verifica en feitos o tipo de Estado -e de sociedade- que queremos, cales son as prioridades colectivas (e quen, na práctica, as custean).

O primeiro principio que debe ter unha política tributaria xusta é a **suficiencia fiscal**; isto é, o Estado non debe pensar nos gastos en función do que ingresa, senón ao contrario, debe establecer que gastos son necesarios para a sociedade e a partir de aí establecer que ingresos debe recadar.

O segundo é que debe ser unha **fiscalidade progresiva**, isto é, debe ser maior a contribución dos que máis teñen. A progresividade implica máis impostos directos e menos indirectos. (Lourdes Lucía. Noticias Obreiras n.º 1.587)





As decisións sobre que sistema tributario adopta unha sociedade son decisións políticas de enorme importancia. En definitiva, o que se está a deseñar, en gran medida, é que tipo de sociedade se quere construír, o que, finalmente, repercute de maneira decisiva nas relacións sociais e na vida das persoas.

Segundo o relatorio de Oxfam Intermón (OI) “Premiar o traballo, non a riqueza”, en 2017 ocorreu o maior aumento da historia no número de persoas cuxas fortunas superan os mil millóns de dólares: un novo milmillonario cada dous días. O incremento da riqueza desa elite -762.000 millóns de dólares- podería ter acabado coa pobreza extrema no mundo até sete veces. 82% da riqueza xerada durante eses 12 meses foi a parar ás mans de 1% máis rico, mentres a riqueza de 50% máis pobre non aumentou o máis mínimo. España é o país máis desigual de Europa, e vai empeorando: en 2008, o índice Gini era de 32,4, e en 2016 xa alcanzaba 34,5.

Porén, no momento de tributar, esta desigualdade vólvese do revés<sup>1</sup>. Como é posíbel? Depende da progresividade ou regresividade do sistema tributario.

Un **sistema tributario progresivo** é aquel en que os impostos son proporcionais aos ingresos; isto é, paga máis quen máis ten. Cumpre dous obxectivos: cada cal contribúe para o ben común na medida das súas posibilidades, ao mesmo tempo que

<sup>1</sup> Un relatorio de OI faise esta pertinente pregunta xa desde o título: “Tanto téis, tanto pagas?”.



© Pablo Tosco / Oxfam Intermón

favorece a redución da desigualdade, redistribuíndo as ganancias económicas -e as oportunidades- que xera unha sociedade. Un sistema progresivo ten máis en conta os impactos diferenciados que teñen os impostos na vida das persoas dos distintos sectores sociais; por exemplo, en mulleres e homes, favorecendo as mulleres, que acostuman estar en posicións de menor ingreso e maiores desvantaxes sociais e culturais. A Constitución Española aposta decididamente nun sistema progresivo, aínda na práctica veremos que non ocorre precisamente iso.

Un **sistema tributario regresivo** vai no sentido oposto: exerce unha maior presión impositiva sobre as persoas e sectores con menores ingresos e riqueza e, en xeral, con posicións de menor poder dentro dunha sociedade. Consecuentemente, favorece a acumulación de ingresos, riqueza e oportunidades

nos sectores máis ricos sociedade, profundando a desigualdade económica e as fendas no benestar. Ao pagaren menos quen máis teñen, a capacidade de recadación é baixa, o que repercute na calidade e na extensión dos servizos sociais e, por tanto, tende a empeorar as condicións de vida das persoas con menores ingresos e máis desfavorecidas. Falla nas dúas principais funcións de todo sistema tributario, a atributiva e a redistributiva.

Iso concrétese en dous elementos chave: quen pagan e sobre que se aplican os impostos. Pódese gravar os individuos, as empresas ou as institucións; neste terreo, inclúense as excepcións, os criterios de exención, unha importante vía de favorecer determinados grupos, o que sempre é unha decisión política, como o é o que se grava: o capital ou as rendas do traballo, o patrimonio, o consumo, a produción, as transaccións internas ou o comercio internacional, etc.

## Coeficiente de Gini

O coeficiente ou índice de Gini, ideado polo estatístico italiano Corrado Gini (1884-1965), mede a desigualdade nos ingresos dentro dun país, aínda que pode ser utilizado para medir calquera forma de distribución desigual. Exprésase nun número entre 0 e 1, onde 0 é a perfecta

igualdade (todos os individuos ou familias teñen o mesmo ingreso) e 1 representa a desigualdade (só uns poucos fogares ou individuos concentran todos os ingresos). Isto é, o que mede este coeficiente é en que medida a distribución dos ingresos dentro dunha economía é equitativa.



## 2. Quen pagan

A resposta é obvia: dous bolsos da cidadanía, que tamén é a beneficiaria. Levar á práctica a recadación esixe establecer un mecanismo complexo, que se articula en torno dos impostos que gravan diversas actividades económicas, en principio, de maneira proporcional.

### Tipos de impostos

Os **impostos directos** son aqueles que inciden directamente sobre as fontes de riqueza, a propiedade ou a renda, quer sexa de persoas ou entidades.

Os **impostos indirectos** gravan actividades económicas como o consumo, a utilización ou transmisión dun ben ou servizo, a produción, a comercialización. Non teñen en

conta, de forma inmediata, a capacidade económica das persoas, de aí que sexan inxustos e non equitativos. Poden ser impostos sobre bens e servizos cunha base tributaria ampla (impostos xerais sobre o consumo, como o IVE) ou impostos sobre bens ou servizos específicos (ou impostos especiais ou selectivos), así como os impostos sobre o comercio internacional, quer sexa en forma de dereitos de importación ou de exportación.

### Xeralmente regresivo:

Grava por igual o consumo das persoas ricas e das persoas relativamente máis pobres.

As persoas relativamente máis pobres gastan maior proporción do seu ingreso en consumo que as persoas máis ricas. Unha maneira de corrixilo é excluír produtos e servizos de primeira necesidade.

### Imposto sobre o Valor Engadido (IVE)

Grava o consumo. Págase na maioría das transaccións económicas, tanto entre empresas como entre empresas e particulares, mais quen verdadeiramente o soporta é o último consumidor porque o resto ten a opción de deducilo.

A cantidade é unha porcentaxe do valor dos bens ou dos servizos adquiridos. Estas porcentaxes varían segundo o ben ou o servizo de consumo, que ven marcado pola Axencia Española de Administración Tributaria (AEAT) seguindo instrucións do goberno.

Trátase dun imposto indirecto, que recada o Estado a través da AEAT.

### Impostos Especiais

Son os que gravan consumos específicos; inciden sobre as persoas que compran ou consomen determinados bens:

- Imposto sobre o alcohol e bebidas alcohólicas
- Imposto sobre Hidrocarburos
- Imposto sobre o Tabaco
- Imposto sobre a Electricidade
- A matriculación de medios de transporte.

Trátase dun imposto indirecto, que recada o Estado a través da AEAT.

### Imposto sobre Transmisións Patrimoniais e Actos Xurídicos Documentados

Aplícase ás transmisións de todo tipo de bens e dereitos, a determinadas operacións que realizan as empresas e a actos que se teñen que documentar oficialmente.

É un imposto indirecto cedido ás Comunidades Autónomas.

### Renda de Aduanas

O arancel de aduanas é a cantidade que se paga cando as mercadorías atravesan unha fronteira.

Dentro da Unión Europea (UE), hai un mercado común único que permite a libre circulación de mercadorías e persoas coas súas bagaxes.

A cantidade que se paga por arancel de aduanas cando se importa ou exporta unha mesma mercadoría é igual en todos os países da Unión.

É un imposto indirecto que recada cada un dos Estados.





## Xeralmente progresivo

Mostra a situación socioeconómica do individuo.

Acostuma pagar máis que proporcionalmente quen máis ten.

Perde progresividade cando as rendas non salariais non están gravadas ou o están menos que os salarios.

## Xeralmente progresivo

Págase en proporción á ganancia.

### Imposto sobre a Renda das Persoas Físicas (IRPF)

Aplícase sobre a obtención de rendas procedentes do traballo, do capital ou doutras fontes de ingreso.

É un imposto directo que recada a AEAT.

### Imposto sobre Sociedades (IS)

Aplícase sobre o beneficio líquido que as empresas obteñen da súa actividade.

É un imposto directo que recada a AEAT.

### Imposto sobre Sucesións e Doazóns (ISD)

Aplícase sobre os bens e dereitos obtidos de forma gratuíta polas persoas, tanto por adquisicións procedentes doutra persoa viva (adquisicións “inter vivos”) como por adquisicións procedentes doutra persoa falecida (adquisicións “mortis causa”).

É un imposto directo cedido ás Comunidades Autónomas.

### Imposto sobre Actividades Económicas (IAE)

Aplícase ás persoas que exercen actividades empresariais, profesionais ou artísticas.

É un imposto directo cobrado pola Administración local.

### Imposto sobre Bens Inmóbeis (IBI)

Recae sobre os bens inmóbeis do termo municipal, quer sexan rústicos, urbanos ou de características especiais

É un imposto directo cobrado pola Administración local.





## Inversamente proporcional

Soster os gastos cidadáns é responsabilidade da cidadanía. O acordo é amplo neste aspecto. Máis problemático é establecer en que medida corresponde a cada cal, atendendo a que criterios debe facerse a distribución do “escote”. A Constitución Española de 1978 é clara neste asunto.

Todos contribuirán para o sostemento dos gastos públicos de acordo coa súa capacidade económica mediante un sistema tributario xusto inspirado nos principios de igualdade e progresividade que, en ningún caso, terá alcance confiscatorio

**Constitución Española (1978), artigo 31.1**

A pregunta é en que medida a política fiscal pode contribuír para unha redistribución máis xusta da riqueza, que é unha das funcións principais de calquera Estado. Para iso, é imprescindible analizar cuestións como sobre quen incide a maior carga dos impostos e quen se benefician das políticas públicas que eses ingresos sustentan. Se a xustiza vén definida pola proporción entre capacidade económica e contribución para as arcas comúns, parece claro que os ricos deben pagar máis impostos.

Pois non é así. **84% do esforzo fiscal recae sobre as familias, fronte a 13% do sector empresarial e unha contribución case nula da fiscalidade sobre o patrimonio, a riqueza ou o capital.** Pode dicirse que a recadación fiscal cada vez depende máis das familias e menos das empresas.

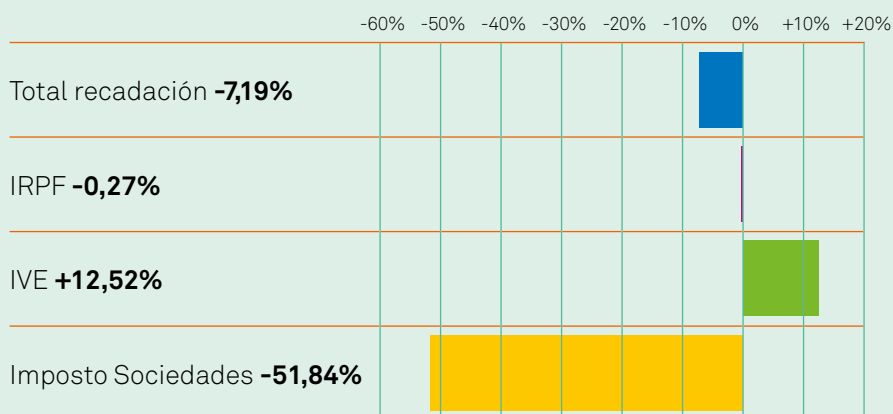
No seu relatorio “Tanto tés tanto pagas?” (2014), Oxfam Intermón indica que “España recada pouco e non de quen máis ten”. “Temos os impostos máis altos do mundo e a recadación máis baixa dos países desenvolvidos”, declaraba o economista José Carlos Díez nunha entrevista á revista Noticias Obreras en febreiro do mesmo ano. Isto é posíbel porque sociedades e rendas do capital reciben un trato fiscal moito máis benévolo (máis exencións e favores a quen máis ten) que as do traballo e porque hai máis fraude e máis impunidad.

Unha das vías é o crecemento dos impostos indirectos, os que pagamos pobres e ricos por igual, porque gravan o consumo e non os recursos. Entre 2011 e 2015, na primeira lexislatura de Rajoy e do equipo económico Luís de Guindos – Cristóbal Montoro, os ingresos tributarios totais do Estado pasaron de 161.760 millóns de euros a 182.009. Algo máis da metade dese aumento foi fornecido polo IVE, cuxa recadación pasou de 49.302 a 60.305, mentres que ao IRPF corresponderon 2.543; todo iso en millóns de euros (M€). En resumo, os impostos indirectos pasaron de 44,04% a 45,4% nos ingresos tributarios, mentres os directos se reducían de 54,75% a 53,15%.

Tamén é porque os criterios aplicados ás rendas do traballo ou do capital son moi desiguais, así como os aplicados ás persoas ou ás sociedades. Segundo datos da Axencia Tributaria, os **traballadores por conta propia e allean entregan á Facenda 17% dos seus ingresos, mentres as sociedades tributan menos de 9% dos seus resultados.** En resumo: traballadores asalariados e autónomos tributan o dobre do que as empresas.

O relatorio “Premiar o traballo, non a riqueza” (OI 2017) confirma que, durante os últimos anos, os tipos de impostos sobre a riqueza (sobre patrimonio, sucesións e ganancias de capital) reducíranse de maneira drástica en case todos os países ricos. “En 1990 -concreta-, o tipo impositivo medio do imposto de sociedades nos países do G20 era de 40%; en 2015, 28,7%. Os impostos sobre as rendas altas baixaran de forma significativa en case todos os países ricos. Nos Estados Unidos, pasaron de 90% nos anos noventa a 40% en 2013”. Hai non moitos anos, o multimillonario George Soros queixábase de que pagaba menos impostos que a súa secretaria. No relativo aos países do Sur, sempre foron baixos, por volta de 30%, e a maior parte nunca foi cobrada.

### Desigualdade fiscal: variación na la recadación en España por tipos de impostos (en porcentaxe, 2007-2016)



Fonte: Relatorios de recadación Axencia Tributaria 2007 a 2015 e presentación OXE 2017



Que pague máis quen menos ten dúas consecuencias, ambas inxustas: a cantidade cobrada é menor (inxusto coa colectividade) e precisa de maior esforzo en quen menos ten (inxusto coas persoas): se gaño 10 M€ por ano e pago 60%, fican 4 M€. Se gaño 10.000 € e pago 20% só fican 8.000 €; alén diso, xa que o Estado recibe menos, reduce servizos sociais públicos (saúde, educación, etc.), e a min non me dá o diñeiro para pagarme privados, de maneira que as clases con menos recursos se ven dobremente empobrecidas. A xustiza ou inxustiza deste terreo hai que vela non desde os números, senón desde a repercusión na vida das persoas.

## Pagamos demasiado ou demasiado pouco?

A resposta depende, por un lado, das prioridades de quen responder -máis unha, de que tipo de sociedade queremos- e, por outro, de a quen se refira. Neste sentido, son imprescindíbeis os conceptos de presión e esforzo fiscal. Acostúmanse clasificar os países pola **presión fiscal**, que é a porcentaxe da recadación fiscal obtida por un Estado con relación ao seu PIB; é, pois, un factor macroeconómico. Ten que ver moito máis coa vida das persoas o **esforzo fiscal**, xa que relaciona a presión fiscal co PIB *per capita*; isto é, que porcentaxe do que se gaña vai destinado ao pagamento de impostos de todo tipo, do IRPF ao IVE, as cotizacións á Seguridade Social ou outros impostos directos.

Poden ser moi diverxentes. Por exemplo, España é un dos países de menor presión fiscal de toda a Eurozona, mentres que o esforzo fiscal se sitúa entre os máis altos, incluso por encima de algúns países escandinavos, sempre citados como exemplo de impostos altos.



© Yang del Castillo, Escola Massana

Nada de todo isto é inocente nin moito menos froito da casualidade, senón consecuencia de decisións políticas. O sistema fiscal é un retrato bastante fiel da sociedade. A forma en como se arma este sistema transloce cales son as prioridades e, en consecuencia, a que intereses serve. Define sobre que ombros recaen os gastos colectivos, quen paga e quen goza; isto é, quen ten o poder. E transparenta o grao de xustiza por como se distribúen as cargas. Na mesma medida, transloce que é o primeiro, o importante, o imprescindíbel, e o seu reverso: o prescindíbel para o que nunca alcanza o diñeiro. Precisamente por iso, aínda que con frecuencia se traviste de debate técnico, no fondo as principais decisións responden a posicións políticos e, por iso, nunha sociedade realmente democrática, a cidadanía non pode ser expulsada destas decisións.

Os denominados “impostos sobre o capital” que gravan a posesión e transferencia de riqueza (Impostos sobre o Patrimonio e Sobre Sucesións e Herdanzas) non só non contribúen practicamente con nada ao erario público, senón que a súa contribución está a diminuír até case desaparecer. É grave que o Imposto sobre o Patrimonio e o de Sucesións e Doazóns non contribúan con case nada ao erario público. Tan pobres son os ricos deste país que a mera posesión da súa riqueza non pode ofrecer nada ao esforzo común? Parece que España é un paraíso fiscal para os donos da riqueza.

(Seminari d'economia crítica Taifa. <http://informes.seminaritaifa.org/rasgos-principales-del-sistema-fiscal-actual/>)



## O que entregan as empresas

© María Ley Oliver, Escola Massana



Cantos impostos pagan as empresas do Ibex35 e onde? En termos xerais, a presión fiscal ás empresas é a metade de intensa que a que soportan os cidadáns en España. En 2016, o Estado recadou tres veces máis polo IRPF, que pagamos as persoas, que polo Imposto de Sociedades, a cargo das empresas. Mais non todas caben no mesmo saco. Aínda que pareza paradoxal, a taxa de tributación e o tamaño das compañías son inversamente proporcionais. **A taxa de tributación efectiva que pagaron as grandes empresas en 2013 foi de 5,3%, mentres que o das PEMES foi de 16%.** Se a presión fiscal efectiva das grandes empresas tivese sido polo menos como a das PEMES, poderían ter sido recadados 8.227 millóns de euros adicionais, o equivalente ao investimento público para a escolarización de 1.103.998 alumnas e alumnos.

O propio Banco de España sostén que a presión fiscal ás empresas é, na realidade, moito menor do que oficialmente indica a Facenda. O seu estudo “Estrutura de impostos e capacidade de recadación en España” recorda como, na realidade, unha vez aplicadas as deducións e beneficios fiscais, PEMES e grandes empresas independentes tributan pouco máis de 20% da súa base tributábel, mentres a presión fiscal dos grandes grupos empresariais que consolidan os balances

das súas sociedades fica por baixo de 18%.<sup>2</sup>

Facenda non só non obtivo un ingreso líquido pola aplicación do Imposto de Sociedades aos beneficios da gran banca, senón que tivo ou terá que lle devolver diñeiro procedente dos cofres do Estado; isto é, de todos os españois. Iso obedece ás vantaxes específicas que goza o sector financeiro en materia tributaria, que se suman ás deducións que poden ser aplicadas ao resto das empresas.

**Os seis maiores bancos españois (Santander, BBVA, CaixaBank, Bankia, Sabadell e Bankinter) non pagaron, en conxunto, nin un só euro polo Imposto de Sociedades desde o inicio da crise económica, a pesar de ter obtido 84.000 millóns entre tanto.** Pode dicirse que mesmo lles saíu “a devolver”, dado que a súa factura fiscal deste período ofrece globalmente un saldo ao seu favor duns 164 M€. Así se desprende dos datos que as propias entidades proporcionaron á Comisión Nacional do Mercado de Valores (CNMV), como é preceptivo, entre 2008 e 2017.<sup>3</sup>

<sup>2</sup> [www.publico.es/economia/hacienda-asalariados-autonomos-tributan-doble-empresas.html](http://www.publico.es/economia/hacienda-asalariados-autonomos-tributan-doble-empresas.html)

<sup>3</sup> [www.publico.es/economia/gran-banca-no-tributado-euro-beneficios-estallo-crisis.html](http://www.publico.es/economia/gran-banca-no-tributado-euro-beneficios-estallo-crisis.html)

## Regras e excepcións

Aínda que a universalidade -todo o mundo é obrigado a contribuír- é un principio esencial do sistema fiscal, está bastante matizada por significativas excepcións. Neste terreo, é importante o concepto de “gasto tributario”, que son os ingresos que a facenda pública deixa de recibir ao outorgar un tratamento fiscal que se afasta do establecido con carácter xeral na lexislación tributaria. Estas excepcións, cuxo obxectivo é beneficiar determinadas actividades, zonas, contribuíntes ou consumos, funcionais ás súas políticas, son levadas a cabo con ferramentas como exoneracións ou vacacións fiscais, desgravacións, deducións, créditos, aprazamentos e devolucións.

Por máis que o dito popular repita que a excepción confirma a regra, o certo é que a sobreabundancia da primeira invalida a segunda. Así, un gasto tributario excesivo pode soste o paradoxo de que un Estado con impostos altos obteña, porén, baixos ingresos. É o caso do español, que ocupa o posto 3 por IRPF na zona euro, o 7 por IVE e o 6 polo Imposto de Sociedades, nos tres casos por cima da media, mentres que por ingresos ocupa o posto 16, moi por baixo da media. Pode que tal incongruencia se explique pola intención de favorecer determinadas políticas, mais tamén é posíbel que a súa equidade sexa cuestionábel, sobre todo para quen -persoas físicas ou xurídicas- non teñan excepción sobre as cales sosterse.

No relatorio “Beneficios fiscais, beneficios para quen?”, publicado en marzo de 2018, a Plataforma por unha fiscalidade xusta pon datos a esta sospeita. **Cada ano -denuncia- pérdense, entre a facenda autonómica e a estatal, 5.501 M€ en beneficios fiscais discutíbeis tanto pola súa utilidade pública como polo seu carácter regresivo, dado que a miúdo estes beneficios van ás mans de persoas con recursos.** Por exemplo, “a redución fiscal no



IRPF dos plans de pensións implica unha perda de 783 M de €. Mentres que das rendas entre 12.000 € e 21.000 € se beneficia 11%, das rendas a partir de 150.000 €, se beneficia 56%". E non esquezamos o beneficiario indirecto: as entidades bancarias, que encontran nesta vantaxe fiscal un poderoso argumento de venda. Fóra fica, por exemplo, 30% dos e -sobre todo- as pensionistas que reciben menos de 600€ por mes, para quen os plans de pensións son cousa doutra galaxia. Ou doutro universo. Noutros casos, fican excluídos quen, por non chegaren ao mínimo de ingresos, non presentan declaración da renda.

Tanto os súper ricos como as grandes empresas deberían pagar máis impostos, e non debería permitírselles continuar a incumplir as súas obrigacións fiscais. É necesario pór fin aos paraísos fiscais e á rede mundial de opacidade fiscal que permite ás grandes empresas e fortunas eludiren o pagamento dos impostos que lles corresponden. A competencia mundial por ofrecer maiores vantaxes fiscais ás grandes empresas e fortunas debe terminar. ("Premiar o traballo, non a riqueza")

© Rita Fittipaldi. Escola Massana



## Xogos de mans, xogos de desvergoñados

Estes son as formas de elusión legais, ás que hai que sumar as ilegais (evasión e todos os rostros da fraude), que constitúen outra historia. Ou non tan outra, porque o feito de que haxa formas legais -aínda que de lexitimidade cuestionábel- de eludir os compromisos no momento de contribuír para o ben común segundo as propias posibilidades di moito de ao servizo de quen está o sistema fiscal.

Entre ambos, encóntrase a **elusión fiscal**, que dá nome ás prácticas realizadas con o obxectivo de pagar o mínimo de impostos posíbel, sen contravir a legalidade. Non é ilegal e, por iso mesmo, dificilmente pode ser perseguida, mais é ilexítima na medida en que se aproveitan todos os baleiros legais, cláusulas e beneficios fiscais que a lei permite, ben como os distintos réximes fiscais ao nivel internacional, mediante complicadísimas estruturas societarias destinadas a pagar o mínimo de impostos ou, nalgúns casos, non pagar. "Estas prácticas chegaronse a chamar 'prácticas de optimización' ou 'de enxeñaría fiscal agresiva' e foron sobradamente denunciadas porque supoñen un abuso claro da lei", explica o folleto de CiJ "Fiscalidade xusta, unha loita global".

Aquí deberían ser incluídos os futbolistas e outros deportistas de elite que nos chamados dereitos de imaxe encontran un truco moi útil para eludir obrigacións fiscais. Dado que estes dereitos tradicionalmente tributan segundo o imposto de sociedades (28%), son máis proveitosos do que o IRPF (47% para ingresos superiores a 300.000 €). Trátase de cobrar unha parte substancial como dereitos de imaxe, e asunto resolvido. Parece que Facenda se puxo mans á obra para facelo menos fácil e para perseguilo máis, como exemplifican os recentes casos de Messi e Cristiano Ronaldo.

**Evasión ou fraude fiscal** é calquera comportamento ilegal que procure evitar o pagamento de impostos. Relaciónase co grao de economía somerxida dun país; isto é, o conxunto de intercambios económicos que non son declarados á facenda pública.

No Reino de España temos 12% do Produto Interior Bruto en paraísos fiscais, iso significa que hai 140.000 millóns [propiedade] de españoles escondidos no estranxeiro. Ese diñeiro non pertence nin aos 20% máis ricos nin aos 1%, senón aos 0,01 máis rico da poboación. Tendo en conta isto, financiar a renda básica sería cousa de nenos.

**Daniel Raventós. Presidente da Rede de Renda básica**

**Se calcula que a elusión e a evasión fiscal das grandes empresas representan na Unión Europea un burato estimado en 500 billóns de euros, que en España alcanza os 90.000 millóns de euros anuais.**

Os coñecidos como "Papeis do Panamá" e os "Papeis do Paraíso" destaparon que, a través dunha rede mundial de paraísos fiscais, os súper ricos ocultan polo menos 7,6 billóns de dólares, segundo o referido traballo. unha investigación elaborada por o economista Gabriel Zucman para dicho relatorio indica que isto significa que os 1% máis ricos do mundo evaden ou eluden impostos no valor de 200.000 millóns de dólares. Os países en desenvolvemento deixan de recadar polo menos 170.000 millóns en ingresos fiscais dos lucros das empresas e dos súper ricos, situación agravada polos tratados fiscais internacionais, que acostuman favorecer ás corporacións transnacionais.<sup>4</sup>

<sup>4</sup> <https://www.publico.es/economia/impuestos-paises-pobres-eternos-perjudicados-tratados-fiscales.html>

### 3. Para que están a servir os nosos impostos



© Pablo Tosco / Oxfam Intermón

En termos xerais, os nosos impostos serven para manter os servizos públicos e a estrutura do Estado. A pregunta sobre como se distribúen e en que son empregados tampouco é inocente, porque revela, con feito, que sociedade estamos a construír e alimentar, cales son as prioridades reais, que talvez desmenten os discursos e as declaracións de principios.

A resposta está nos Orzamentos Xerais do Estado (OXE), que cada ano distribúen os recursos (defensa, orde pública e seguridade, pensións, saúde e servizos sociais, educación, cooperación, infraestruturas, desemprego, cultura, etc.); nesa medida, pon de manifesto o que é, de feito, o máis importante. Hai quen sostén que hai máis política nos OXE que en todo o BOE. Destínanse a garantir dereitos e necesidades da cidadanía, ou privilexios máis ou menos opacos e individualistas? A resposta non é un si ou un non absoluto. a pregunta debería ser: en que medida...?

Para obter datos concretos, é posíbel explorar na páxina web do Ministerio da Facenda, toda unha procelosa aventura para a que é imprescindible un bo equipamen-

to de armas -intelectuais- e bagaxes. Máis fácil é mergullar pola web *Onde van os meus impostos?*<sup>5</sup>, que ofrece información accesíbel sobre as contas públicas. É importante ollar as súas observacións para non tirar conclusións precipitadas nin simplistas, porque con frecuencia as contas dunha sección determinada non recollen todos os recursos destinados a ese concepto.

Cando este relatorio é redactado, o último orzamento real que existe é o correspondente a 2017. Pode dar unha idea das prioridades reais comparar algunhas partidas, a título de exemplo. Para o dito ano, **foron orzamentados case 5.500 M€ para fomento do emprego, e para defensa, máis de 7.500 M€, aínda que as enquisas revelan que a ameaza que máis sente a poboación española é o desemprego.** Á Sanidade, algo máis de 4.000 M€; á Investigación, desenvolvemento e innovación, pouco máis de 2.600 M€; Servizos sociais e promoción social, case 2.400 M€; Educación, case 2.300 M€. Peor foi para Cultura, que nin chegou a 800 M€.

#### Do dito ao feito...

Os orzamentos revelan o máximo a gastar, non o gasto final, de maneira que, para saber onde van os nosos diñeiros, non só hai que ollar os OXE, senón tamén como foi finalmente a cuestión. Por exemplo, **en 2017 o Goberno non gastou 7 en cada 10 euros orzamentados para investigación e desenvolvemento, nin 4 en cada 10 dos investimentos orzamentados para sanidade; nin 5 en cada 10 euros orzamentados en industria e competitividade. Utilizouse 67% menos de diñeiro para políticas de cooperación exterior que hai oito anos, 65% menos para políticas de educación e cultura, 53% menos para investimentos en infraestruturas, etc.** E, no relativo ao gasto total (sen contar o destinado á débeda), en 2017 foi utilizado 22,1% menos de diñeiro que hai oito anos. “Que hoxe en día o Estado do Benestar é moi inferior a 2009, ano anterior ao comezo das reducións do gasto, é unha evidencia esmagadora que non debe ficar disimulada con ningunha artimaña do Goberno”, denunciaba o Salto<sup>6</sup>.

<sup>6</sup> [www.elsaltodiario.com/pge/presupuestos-generales-estado-2018-pocos-arboles-sanos-impidan-ver-bosque-quemado](http://www.elsaltodiario.com/pge/presupuestos-generales-estado-2018-pocos-arboles-sanos-impidan-ver-bosque-quemado)

<sup>5</sup> <https://dondevanmisimpuestos.es>.



Na partida correspondente ao Ministerio da Defensa, non son incluídas as intervencións militares no exterior, mais habilitase un crédito que acostuma oscilar entre cero a 14,3 millóns de €, e que sempre acabou por ser moi superior. O custo final en 2017 foi de 1.080 M€ (Comisión de Defensa 16/04/2018). Neste ano, foron habilitados 314,3 M€, mais o Secretario de Defensa nesa Comisión advertiu que, vistos os compromisos adquiridos das misións das FAS no exterior, o gasto en finais de 2018 non será inferior aos 1.114 M€. Outros conceptos, porén, van á baixa: no ano pasado (2017), non foron executados 44 M€ orzamentados para dependencia (mentres hai xente que morre mentres espera a axuda), 35 M€ correspondentes ao Plan de Vivenda e 70% do orzamentado para investigación (Noticias Obreras, maio 2018).

## A marcar tendencia

Ollando un pouco para atrás, fica claro que os orzamentos dos últimos anos marcan tendencia, consolidando os cortes orzamentarios iniciados en 2010, a pesar de a economía española mover bastante máis diñeiro que no referido ano, cando o PIB era inferior. Dixéronnos que os cortes eran sacrificios temporais que había que facer para saír da crise. Agora nos din que saímos da crise, mais os sacrificios continúan aí.

Segundo un relatorio elaborado pola UGT, cada vez son menores os recursos dedicados a políticas de vivenda. O descenso é tal que, mentres en 2013 foron destinados 738 M€ e en 2014, 799 millóns, para 2017 o volume foi reducido até pouco máis de 474 millóns.<sup>7</sup>

En 2009, comezou a ser reducido o gasto sanitario, de maneira que só catro anos despois, en 2013, a re-



© Pablo Tosco / Oxfam Intermón

dución acumulada atinxiu 12,7%. **O gasto sanitario per capita caeu dos 1.600 euros para menos de 1.500.** Unha tendencia que, aínda que se está a reverter, continúa moi lonxe dos anos previos á crise económica<sup>8</sup>. Ademais, o prezo dos medicamentos cubertos pola Seguridade Social incrementouse entre 10% e 20%, de modo que persoas que antes non pagaban, como os pensionistas, agora poden chegar a desembolsar até 10% dos seus medicamentos cun límite máximo mensual de oito euros (para quen teñen ingresos menores de 18.000 euros). Do mesmo modo, o Goberno eliminou a cobertura pública de máis de 400 produtos, entre eles medicamentos para aliviar dor ou síntomas de doenzas crónicas. Pode que iso explique por que, segundo a clasificación dos mellores sistemas sanitarios do mundo que

a revista científica *The Lancet* elabora cada ano, España, que ocupaba o oitavo posto, caese en 2018 para o décimo noveno<sup>9</sup>.

No relativo aos fondos destinados a desemprego, aínda que España ten unha das taxas máis altas da Europa, en 2017 foron destinados algo máis de 18.000 millóns, que representan 6,5% menos que o ano anterior.

Nalgún ministerio, como o de Defensa, mesmo se asegura a tendencia para o futuro. A ex-ministra Cospedal anunciou en principios de ano que os plans son aumentar até 18.000 millóns os orzamentos anuais de Defensa nos próximos cinco anos —en 2018 foran superados pola primeira vez os 8.000— e un plan de investimentos de 10.800 millóns para adquisicións dos exér-



© Yang del Castillo, Escola Massana

<sup>7</sup> [www.nuevatribuna.es/articulo/economia/gobierno-destina-vivienda-40-presupuestado-plena-crisis/20180514173312151935.html](http://www.nuevatribuna.es/articulo/economia/gobierno-destina-vivienda-40-presupuestado-plena-crisis/20180514173312151935.html)

<sup>8</sup> [www.publico.es/sociedad/recortes-sanidad-comer-medicarse-peor-cara-recortes-sanidad-gobierno.html](http://www.publico.es/sociedad/recortes-sanidad-comer-medicarse-peor-cara-recortes-sanidad-gobierno.html)

<sup>9</sup> [www.thelancet.com/action/showFullTextImages?pii=S0140-6736%2817%2930818-8](http://www.thelancet.com/action/showFullTextImages?pii=S0140-6736%2817%2930818-8)



citos nos próximos 15 anos. Jordi Calvo, do Centre Delàs de Estudos pola Paz, explica que responde a directrices da OTAN, impulsadas desde os Estados Unidos. “Parece que todo vai unido a unha idea de intensificar a seguridade e a defensa dos Estados”, refire<sup>10</sup>. Cuestión colateral -aínda que non menor- é se eses gastos nos fan sentir máis seguros porque nos defenden de ameazas reais.

Amnistía Internacional (AI) pon de relevo todos estes datos nun relatorio titulado *a receita errada*<sup>11</sup>, a partir de 250 entrevistas a usuarios e profesionais da sanidade pública. O relatorio revela que a sanidade en España é agora máis cara, menos accesíbel e de peor calidade que hai unha década. Entre outras razóns, AI destaca a redución do gasto público, a introdución do copagamento farmacéutico e reformas que excluiron sectores da poboación do acceso á sanidade pública, sobre todo doentes crónicos, persoas maiores, xente en tratamento de saúde mental e con discapacidade. “Moitas persoas dinme: por favor, recéiteme algo barato para que poida pagalo”, declaraba un médico. Un dos doentes entrevistados dixo: “Non podo vivir con esa dor, teño que tomar as miñas medicinas. Ou tomo as medicinas, ou suicídome [por causa da dor] [...] así que, se teño que me matar de fame, fágoo, porque teño que comprar as medicinas”.

<sup>10</sup> <https://www.elsaltodiario.com/industria-armamentistica/gasto-defensa-millones-fragatas-eurofighter-ciclo-inversor-cospedal>

<sup>11</sup> [https://doc.es.amnesty.org/ms-opac/search?fq=msstored\\_fld99&fv=\\*&doc-return=search&advanced=true&mandatoryTerms=&mandatoryPhrase=&optionalTerms=&prohibitedTerms=&fq=mssearch\\_geographics&fv=&msstored\\_mltgeographics=&fq=mssearch\\_materials&fv=&msstored\\_materials=&fq=mssearch\\_doctype&fv=\\*&fq=mssearch\\_typology&fv=\\*&dateFrom=&dateTo=&fq=mssearch\\_fld13&fv=EUR41813618](https://doc.es.amnesty.org/ms-opac/search?fq=msstored_fld99&fv=*&doc-return=search&advanced=true&mandatoryTerms=&mandatoryPhrase=&optionalTerms=&prohibitedTerms=&fq=mssearch_geographics&fv=&msstored_mltgeographics=&fq=mssearch_materials&fv=&msstored_materials=&fq=mssearch_doctype&fv=*&fq=mssearch_typology&fv=*&dateFrom=&dateTo=&fq=mssearch_fld13&fv=EUR41813618)

## Quen fai os nosos orzamentos



© Pablo Tosco / Oxfam Intermón

Talvez habería que pór sobre a mesa quen elabora os orzamentos públicos, con que criterios. Talvez habería que implantar modelos máis participativos. Para iso, naceron os **orzamentos participativos**.

Constitúen unha ferramenta de participación e xestión, a través da cal os cidadáns e as cidadás poden propor e decidir sobre o destino de parte dos recursos públicos. A primeira experiencia foi posta en marcha no Porto Alegre, en 1989, e a partir de alí foi estendéndose por case todo o mundo, especialmente na Europa e na América Latina, de momento só no ámbito municipal, mais para ampliála a outros ámbitos só é necesario encontrar os procedementos adecuados para elevar a escala. Só no Brasil, xa se puxeron en marcha en máis de 200 municipios e en España superan a vintena.

O seu principal obxectivo é a participación directa da cidadanía, co obxectivo de establecer as súas principais demandas e preocupacións e incluílas no orzamento, tornando prioritarias as máis importantes e realizando un acompañamento dos compromisos alcanzados. Trátase de diñeiro, mais tamén de novos espazos de participación, de profundar na democracia. En definitiva, de apropiación dos asuntos públicos por parte da cidadanía, o que no fondo constitúe a esencia da democracia.



## 4. Fiscalidade e dereitos

Nesta altura, fica bastante clara a estreita relación entre fiscalidade e dereitos da cidadanía<sup>12</sup>. O perverso contubernio entre recadar menos do que se debería, e de quen menos se debería, e as prioridades efectivas que reflicten os OXE teñen graves repercusións no alcance e na calidade dos servizos públicos e na propia democracia. Por iso, convén ollar con atención. Medidas que á primeira vista nos parecen beneficiar, como elevar o mínimo exento de IRPF e aumentar a redución por rendementos do traballo, poden ser enganosas porque, como explicaba o economista Eduardo Garzón ao diario Público cando se estaban a negociar os OXE, esta medida esquécese dos que menos teñen. “Só se pode reducir impostos á xente que gaña diñeiro, mais non beneficia a xente que non ten ningún tipo de ingreso”<sup>13</sup>.

**Os desafíos que debería abordar o orzamento dun país son os que formulan a realidade da súa cidadanía, dos case 4 millóns de persoas desempregadas, o millón de persoas que viven en lares sen ningún tipo de ingreso, os case 8 millóns de persoas que non chegan a final de mes, na xente que ten contratos lixo, etc.** Tería que mostrar con claridade a súa utilidade para a gente que continúa a ser desafiuzada das súas vivendas ou para os case 13 millóns de persoas que viven en risco de pobreza.

Mais non é iso o que translocen estes orzamentos. Non hai medidas para crear emprego, nin para reducir a precariedade laboral, nin para reducir a pobreza ou a desigualdade, nin para a creación de empregos de calidade. Non resoven os princi-

pais problemas que sofre a maioría social, ignorando dereitos básicos recollidos na Constitución, como o dereito ao traballo, o dereito á venda, a progresividade do sistema fiscal ou directamente o artigo 128, que afirma que toda a riqueza do país debe estar subordinada ao interese xeral.

Vese que os dereitos e as necesidades da cidadanía non son prioridade: o avance do relatorio anual sobre pobreza na UE da Eurostat,

a axencia estatística oficial da Comisión Europea, mostra que máis de 683.000 lares españois, 3,7% do total, non puido acceder a unha comida proteínica cada dous días en 2017; é a porcentaxe máis alta desde que comezou a chamada crise. Case 700.000 lares españois non chegan a ter unha alimentación digna<sup>14</sup>.

<sup>14</sup> <http://ctxt.es/es/20180502/Politica/19352/pobreza-datos-eurostat-economia-Espa%C3%B1a-vida-condiciones.htm>



© Rita Fittipaldi. Escola Massana

<sup>12</sup> Para máis detalle, ver Global express nº 20, “Derechos muy torcidos”.

<sup>13</sup> <http://www.publico.es/politica/claves-presupuestos-rajoy-mantienen-desigualdad.html>



© Pablo Tosco / Oxfam Intermón

A pregunta é se o sistema fiscal e de protección social español ten un escaso efecto redistributivo das rendas, e o desmantelamento que nos últimos anos sufriu o sistema de prestacións sociais leva camiño de reducir aínda máis esa función. Os datos recompilados de máis de 150 países, tanto ricos como pobres, entre os anos 1970–2009,83 mostran que o investimento en sistemas de saúde, educación e protección social reduce a desigualdade.

“O efecto redistributivo por rexións da renda dispoñíbel estimado en España nos últimos anos é de 17% aproximadamente. Este efecto era notabelmente máis elevado en finais do século pasado e a súa diminución débese fundamentalmente ao descenso da capacidade redistributiva das prestacións sociais”, indica José Marín, Director da División de Análise Económica da Airef no seu estudo Redistribución da renda per capita dos lares por rexións en España, que recolle como esa porcentaxe superaba 20% a comezos de século. Entre tanto, o efecto redistributivo do sistema tributario e social supera 50% en Francia e 40% na Alemaña, países que experimentaron un aumento a partir de 2005, e sitúase por cima de 20% na Italia, onde o despegue dos primeiros oito anos deste século se acentuou a partir de 2008 para chegar “até 22% en 2013 pola

contribución crecente das prestacións sociais”. Esas porcentaxes son a parte da renda media das familias que estas reciben grazas aos instrumentos distributivos das administracións. Polo contrario, en España o descenso foi constante coa excepción dunha suba puntual en 2008.<sup>15</sup>

A patronal das grandes construtoras e concesionarias Seopan mantén nuns 4.000 millóns de euros o custo para os cofres públicas do rescate das nove autoestradas quebradas, montante que duplica a estimación de 2.000 millóns realizada

polo Goberno.<sup>16</sup> Esta autoestrada é unha aposta clara do Goberno que moitas xeracións terán que valorizar e agradecer”, sostíña no 7 de outubro de 2003 Alberto Ruiz Gallardón, entón alcalde de Madrid e ex-presidente da Comunidade, na inauguración da autoestrada R-2. Era a primeira das catro radiais da capital, que entrarían en servizo en seis meses e cuxo rescate, quebradas e cun terzo de tránsito menos que hai unha década, asume o Ministerio do Fomento -con noso diñeiro-, cun burato de 1.474 millóns de euros.

Desconfíen cando se tenta somerxer en propostas técnicas e despozar de ideoloxía algo tan aparentemente árido como os Orzamentos Xerais do Estado. Nada hai máis ideolóxico que plasmar nas contas públicas unha posición política determinada. Ao fin e ao cabo, os orzamentos determinan que parte da poboación e con que intensidade vai verse beneficiada polas políticas públicas, como vai ser distribuída unha parte da riqueza e da renda que xeramos entre todos e todas, e como se vai definir e influír nas características do modelo produtivo, social e ecolóxico do noso país.

**Alberto Garzón e Carlos Sánchez Mato<sup>17</sup>**

<sup>15</sup> <http://ctxt.es/es/20170222/Politica/11229/Pol%C3%ADtica-Econom%C3%ADa-Renta-Espa%C3%B1a-Eduardo-Bayona.htm>

<sup>16</sup> <http://www.publico.es/economia/rescate-autopistas-constructoras-cifran-4000-millones-coste-rescate-autopistas.html>

<sup>17</sup> [https://www.eldiario.es/tribunaabierta/Presupuestos-herramienta-elites-imponer-ideologia\\_6\\_765083489.html](https://www.eldiario.es/tribunaabierta/Presupuestos-herramienta-elites-imponer-ideologia_6_765083489.html)

## 5. Hai alternativa?



© Pablo Tosco / Oxfam Intermón

Evidentemente, hai alternativas. Para A. Garzón e C. Sánchez Mato<sup>18</sup>, pasa por dar prioridade a absorber o déficit social e ecolóxico, por diante da redución do déficit fiscal. Esta orde de prioridades xeraría grandes mudanzas nas políticas fiscal e orzamentaria.

O xa moi referido relatorio “Premiar o traballo, non a riqueza” propón tres grandes medidas respecto á **recadación fiscal**:

- **Utilizar os impostos para reducir a riqueza extrema.** Outorgar prioridade aos que afectan en maior medida os súper ricos, como os impostos sobre a riqueza, o patrimonio, sucesións e ganancias do capital. Aumentar as taxas de tributación e a recadación dos ingresos máis altos. Adoptar un imposto mundial sobre os milmillonarios para axudar a financiar os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentábel.
- **Facer unha chamada a favor dunha nova reforma fiscal internacional para pór fin á carreira á baixa en materia fiscal.** As taxas de tributación deben ser progresi-

vas e contribuir para reducir a desigualdade. Calquera negociación neste ámbito debe ser realizada baixo a responsabilidade dun novo organismo mundial que garanta a participación de todos os países en igualdade de condicións.

- **Acabar co uso de paraísos fiscais** e mellorar a transparencia, a través da adopción dunha lista negra obxectiva dos paraísos e de sancións contundentes e automáticas contra as empresas e as persoas que fagan uso deles.

Ademais de contribuír para reducir a desigualdade, os impostos tamén

poden desempeñar un importante papel na estrutura da economía reducindo as desigualdades de mercado, por exemplo, diminuindo os incentivos aos lucros excesivos, aos dividendos dos accionistas e ás retribucións dos altos directivos. Os impostos poden ser utilizados tamén para incentivar o investimento en novas tecnoloxías e en modelos de negocio alternativos, que permitan aos traballadores e traballadoras beneficiárense dunha parte das marxes, ter unha maior voz e construír así unha economía máis sustentábel e máis humana.



© Rita Fittipaldi, Escola Massana

<sup>18</sup> [https://www.eldiario.es/tribunaabierta/Presupuestos-herramienta-elites-imponer-ideologia\\_6\\_765083489.html](https://www.eldiario.es/tribunaabierta/Presupuestos-herramienta-elites-imponer-ideologia_6_765083489.html)



É necesaria unha mobilización global coordinada para pór fin á evasión e á elisión fiscal por parte das grandes empresas e das persoas ricas; e terminar así coa era dos paraísos fiscais. Os países deben deixar de concorrer entre si para atraer investimentos facendo uso de taxas de tributación inaceptabelmente baixas.

A caída mundial das taxas de tributación progresivas e da recadación fiscal debe revertirse. É necesaria a aplicación xeneralizada de impostos sobre o patrimonio, as ganancias do capital e as sucesións. Tamén hai que reintroducir a fiscalidade directa da riqueza. Deben ser adoptadas novas formas de tributación, como os impostos sobre os robots, propostos por Bill Gates. “Oxfam demostrou que un imposto global de 1,5% sobre a riqueza dos milmillonarios do mundo podería financiar a escolarización de todos os nenos e nenas do mundo”.

Como indica Juan Torres López, “o problema non radica na discusión abstracta sobre se aumentar ou reducir os impostos (...); o relevante non sería a magnitude das taxas fiscais, senón o seu resultado sobre o conxunto da sociedade e sobre cada grupo social en concreto. Do que menos se fala.”<sup>19</sup> E iso depende de como se recada e de como é distribuída a riqueza común.

No relativo á **redistribución** dos fondos públicos de xeito que contribúa para construír unha sociedade máis xusta, Oxfam propón, no que ao gasto público se refire:

- **Ofrecer servizos públicos gratuitos e universais, así como unha base de protección social.** Aumentar o financiamento e a cobertura públicas até atinxir este obxectivo e garantir que os empregadores realicen as contribucións para a seguridade social que lles corresponden.

<sup>19</sup> Contra la crisis, otra economía y otra forma de vivir. Ediciones HOAC. Madrid 2011.



© Pablo Tosco / Oxfam Intermón

- **Evitar a utilización de financiamento pública para incentivar a provisión de servizos de saúde ou educación polo sector privado, e aumentar a capacidade dos servizos públicos.**

Os datos analizados de 150 países, tanto ricos como pobres, durante máis de 30 anos, demostran que o investimento en saúde, educación e protección social, reduce a desigualdade, dado que, cuns servizos públicos de calidade, gratuitos ou fortemente subsidiados, as persoas máis pobres non deben empregar unha parte importante dos seus modestos ingresos en custealos. Nos países da OCDE, o gasto público reduce a desigualdade nunha media de 20%; unha análise recente de 13 países en desenvolvemento

mostra que o gasto en educación e saúde contribúen en 69% para a redución total da desigualdade.

Polo contrario, demostrouse que a privatización da educación e dos servizos de saúde aumenta a desigualdade económica e de xénero, xa que os servizos privados só son accesíbeis para quen os poden pagar. A educación privada pode reducir a mobilidade social, aumentando aínda máis a desigualdade e atrapando a xeracións futuras nela.

“A redistribución de hoxe é a predistribución de mañá: investir na educación e na saúde dos nenos e das nenas para maximizar as súas oportunidades, e garantir que a sociedade sexa construída sobre o talento e non sobre os privilexios”, conclúe o relatorio.

**Global express** pretende xerar preguntas entre os alumnos e as alumnas sobre o que contan os medios de comunicación. Trátase de promover unha visión crítica da realidade, que lles permita comprender o estado do mundo e, en especial, a situación do mundo en desenvolvemento.

Dossier informativo: **Araceli Caballero**

Actividades e guía didáctica: **Camina Íñigo, Clara de Madrid, Ignacio González-Garzón, Israel García, Pilar Mulas, Anna Duch, Begoña Carmona e Sandra M. Tremoleda**

Deseño e edición: **Estudi Lluís Torres**

Ilustracións: **María Ley, Rita Fittipaldi y Yang del Castillo** – estudantes del Ciclo Formativo de Grado Superior de ilustración de la Escuela Massana

Corrección lingüística: **Albert Nolla**

Coordinación: **Anna Duch, Sandra M. Tremoleda**



## Para saber máis

### Saber máis

- **Fiscalidade xusta, unha loita global** Xavier Casanovas.  
Caderno CiJ n.º 205.  
<https://bit.ly/2QyWXkG>
- **Que relación existe entre os teus dereitos e a política fiscal?**  
<https://bit.ly/2BHqZN8>

### Relatorios

- **Beneficios fiscais. Beneficios para quen?**  
<https://bit.ly/2zKguF4>
- **O sistema fiscal**  
<https://bit.ly/2H090np>
- **Tanto téis, tanto pagas?** Relatorio OI n. 35  
<https://bit.ly/2N7D5jj>
- **A ilusión fiscal. Demasiadas sombras na fiscalidade das empresas** Relatorio OI n.º 36  
<https://bit.ly/2sk60rO>
- **O diñeiro que non ves.** Relatorio OI n.º 42 OI n.º 42  
<https://bit.ly/2C43r0X>
- **Premiar o traballo, non a riqueza** Relatorio Oxfam  
<https://bit.ly/2Nk11jL>

### Vídeos

- **A estafa financeira en debuxos animados**  
<https://bit.ly/1MCXyEn>
- **Nena de 12 anos explícanos. Como nos rouban os bancos?**  
<https://bit.ly/1QH4CC6>
- **Pagarías 20€ por unha cervexa?**  
<https://bit.ly/1rhUFWJ>

### Plataformas e campañas

- **Plataforma pola xustiza social**  
<https://bit.ly/2RzJB4Q>
- **De que falamos cando falamos de IZLPF**  
<https://bit.ly/2APr7GB>

Visita a nosa web e descarga  
o Global express!

[www.kaidara.org](http://www.kaidara.org)



**OXFAM** Intermón

n. 21 O fiasco do fisco  
n. 20 Dereitos sociais  
n. 19 Sistema alimentario  
n. 18 Revoltas sociais  
n. 17 Crise económica global  
n. 16 Cumio de Copenhague  
n. 15 Agrocombustíbeis  
n. 14 Consumo  
n. 13 Turismo  
n. 12 Petróleo  
n. 11 Pobreza

n. 10 Mudanza climática  
n. 09 Emerxencia e solidariedade  
n. 08 Xogos Olímpicos  
n. 07 Democracia  
n. 06 Armamentismo  
n. 05 África e seca  
n. 04 Irak  
n. 03 Cumio da Terra  
n. 02 Arxentina en crise  
n. 01 Afganistán